

**Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет**

***Сутність та перспективи
впровадження
електронної демократії в Україні***

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Вінниця, 15 листопада 2016 р.)**

**Вінниця
ВНТУ
2017**

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДІВ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Актуальність теми полягає в тому, що важливим завданням України на шляху до європейського співтовариства – розбудова інформаційного суспільства. Одним із пріоритетних етапів його розвитку є інформатизація органів державної влади. Це сприятиме її прозорості та відкритості, позитивно вплине на ефективність роботи державних структур, модернізує державне управління загалом.

Ключові слова: інформаційне суспільство, електронна демократія, електронний уряд, віртуальна демократія

Abstract

The relevance of research is that the most important task of Ukraine on its way to the European community is the development of informational society. One of the most foreground stages of its development is informational support of bodies of state power. It will promote transparency and openness, positive impact on the performance of state structure, and modernization of public administration, in general.

Key words: democracy, e-democracy, e-government, virtual democracy

Вступ

Електронна демократія (також е-демократія, віртуальна демократія) – форма демократії, що характеризується використанням інформаційно-комунікаційних технологій як основного засобу для колективних розумових і адміністративних процесів на всіх рівнях – починаючи з рівня місцевого самоврядування і закінчуючи міжнародним.

У широкому значенні електронну демократію (e-democracy) трактують як інструмент зміцнення демократичного політичного режиму, демократичних інститутів та процесів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Структурними елементами е-демократії є електронне законодавство, електронний парламент, електронний суд, електронний референдум, електронні вибори, електронні опитування, електронне голосування тощо. Вона здійснюється на різних рівнях – від місцевого до міжнародного [1].

Мета даної роботи – дослідження стану впровадження електронної демократії в Україні як механізму залучення громадськості до управління державою, вивчення ефективності зворотнього зв'язку між органами державної влади і громадянами.

Теоретичні основи концепції електронної демократії розглядалися в працях відомих учених, таких як Р. Катц, Й. Масуда, М. Порат, Т. Стоуньєр, Дж. Фонтейн та ін. Становлення та розвиток основ електронної демократії в сучасних умовах досліджували вітчизняні науковці А. Береза, С. Бондаренко, А. Голубєва, Н. Грицяк, Н. Джингарадзе, М. Золотухін, Б. Кім, Й. Ліу, І. Улицька.

Результати дослідження

Поширення форм е-демократії є надзвичайно важливим процесом для так званих транзитних держав, у тому числі й України, адже завдяки запровадженню інструментарію електронної демократії підвищується рівень прозорості в діяльності органів державної влади, посилюється відповідальність політиків перед електоратом, нагромаджується соціальний капітал, підтримується соціальна солідарність, формується певний тип громадянства, характерними рисами якого є відповідальність, компетентність та політична активність [2]. Процес розвитку е-демократії в Україні зазнав кілька етапів формування, а саме: 1) 2000 – 2001 рр., коли визначались найбільш загальні можливості використання сучасних ІКТ; 2) 2002 – 2003 рр., пов'язаний із формуванням механізмів е-уряду в Україні; 3) з 2003 р. і до сьогодні, який спрямований на вдосконалення інформаційної взаємодії органів виконавчої влади між собою та інститутами громадянського суспільства, надання інформації та послуг за допомогою сучасних інформаційних технологій [3, с. 498]. Е-демократія в Україні

забезпечується передусім електронними інформаційними ресурсами органів державної влади. Хоча інформування громадян як форма е-демократії, наприклад, виконавчими структурами влади реалізована доволі повно, але спостерігається наявність односторонніх відносин між органами державної влади і громадянством, формування так званого «пасивного» типу доступу до інформації, що нівелює врахування позиції населення у виробленні державних програм. Розвиток е-парламенту характеризується відсутністю доступу зацікавлених осіб до документації, пов'язаної із законодавчим процесом, інтернет-трансляції парламентських засідань тощо. Слабкими залишаються й окремі структурні елементи е-суду, зокрема подання в суд документів в електронному форматі чи онлайн трансляція засідань суду [2].

В Україні політики й державні діячі іноді використовують інтерактивні форми політичної комунікації, однак цей спосіб спілкування громадян із владою поки що малоефективний. Елементи онлайн-демократії й електронного уряду використовуються сьогодні здебільшого для рекламування окремих структур влади.

Водночас упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у систему суспільних відносин дає змогу розширити можливості суспільно-політичної участі громадян, створити умови для зростання громадської активності та становлення е-демократії. Задля цього в Україні було прийнято кілька законодавчих актів парламенту про Національну програму інформатизації, укази Президента України, зокрема про розвиток українського сегмента Інтернету, постанови уряду, присвячені виконанню окремих положень цих законів та указів. Слід зазначити, що саме сьогодні державі потрібна цілісна, послідовна, результативна політика в галузі інформатизації [4, с. 175].

У цьому зв'язку в Розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15 травня 2013 р. № 386-р електронна демократія розглядається як форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоуправління шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій [5].

Основними напрямками розвитку е-демократії в Україні є: по-перше, удосконалення нормативно-правового забезпечення, щоб громадяни, організації за допомогою електронних ресурсів мали зв'язок з органами державного управління; по-друге, забезпечити пряме залучення й участь громадян у реалізації державної політики та мережевої культури; по-третє, створення електронного простору для проведення різних дискусій, визначення суспільних інтересів, потреб і висловлення незалежної думки кожного громадянина, що підвищить якість формування громадської думки; по-четверте, забезпечити вільний доступ до інформації про діяльність уряду [5].

Висновки

Проблемними моментами у забезпеченні розвитку електронної демократії в Україні є: недостатня нормативно-правова база, що регламентує розвиток інформаційного суспільства; слабка інфраструктура інформаційного суспільства; невідповідність складових е-демократії своїм аналогам у розвинених демократичних країнах; наявність міжрегіональної «цифрової нерівності» в інформатизованості суспільства; високий рівень недовіри серед населення до органів державної влади; відсутність концептуальної єдності у процесах національного, регіонального і місцевого інноваційного розвитку України; низький рівень політичної активності населення та сповільнення темпів формування громадянського суспільства в Україні.

Як уважають фахівці, поширення технологій, які полегшують включення громадян у політику, відбудеться в доступному для огляду майбутньому. Таким чином, е-демократія підвищить рівень прозорості та відповідальності діяльності органів влади, сприятиме формуванню в громадян таких навичок, як компетентність і відповідальність, необхідних для забезпечення життєздатності демократії. Її можливості повинні активно використовуватися для прискорення процесів

демократизації в українському суспільстві – розширення спектра взаємодії між громадянами, між громадянами та владними інститутами, прискорення реакції влади на звернення громадян (формування зворотного зв'язку), роз'яснення громадянам рішень влади тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мещеряков В. Електронна демократія [Електронний ресурс] / В. Мещеряков. – Режим доступу : <http://kds.org.ua/blog/elektronna-demokratiya>
2. Сало І. Розвиток електронної демократії в Україні [Електронний ресурс] / І. Сало. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/January2010/01.htm>
3. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика [Текст] / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – К. : Знання, 2006. – С.497 – 512.
4. Джинчарадзе Н. Г. Розвиток електронної демократії в Україні [Текст] / Н. Г. Джинчарадзе // Аналітика і влада: журн. експерт.-аналіт. матеріалів і наук. пр. – 2012. – № 6. – С. 170-177
5. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>.

Дзюбко Михайло Юрійович — студент групи МОФ-13, факультету менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: dzyubko18@mail.ua

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney@mail.ru

Michael Y. Dzyubko — student MOF-13, Faculty of Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: dzyubko18@mail.ua

Supervisor: **Korniyenko Valeriy O.** — Dr. Sc. (Eng.), Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: valkorney@mail.ru